LÖG

104
30. des.

um breyting á I.—III. kafla laga um alþýðutryggingar.

RÍKISSTJÓRI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallizt á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

Frá 1. janúar 1944 falla úr gildi I.—III. kafli (1.—45. gr.) laga nr. 74 31. des. 1937, um alþýðutryggingar, 1.—15. gr. laga nr. 92 1940, a-, b- og e-liðir 1. greinar og 2. gr. laga nr. 56 1941, lög nr. 94 1942 og lög nr. 53 1943, en frá sama tíma koma í gildi eftirfarandi ákvæði.

I. KAFLI
Almenn ákvæði.

1. gr.

Alþýðutryggingar teljast samkvæmt lögum þessum:

1. Slysatryggingar.
2. Sjúkratryggingar.
3. Elli- og örorkutryggingar.
4. Atvinnuleysistryggingar.

2. gr.

Stofnun sú, er annast tryggingarnar, heitir Tryggingastofnun ríkisins. Þegar tryggingarnar koma til framkvæmda, verða þær, hver um sig, sjálfstæð deild í tryggingastofnuninni og hafa þar aðskilinn fjárhag. Engin deildanna ber ábyrgð á skuldbindingum annarrar.

3. gr.

Tryggingastofnun ríkisins hefur heimili og varnarþing í Reykjavík, en umboðsmenn annars staðar þar, sem þörf krefur.

4. gr.

Ríkisstjórnin hefur yfirumsjón með starfsemi Tryggingastofnunar ríkisins og setur reglugerðir eftir lögum þessum.

5. gr.

Heimilt er að fela Tryggingastofnun ríkisins framkvæmdastjórn skyldra opinberra stofnana, svo sem Samábyrgðar Íslands, sbr. lög nr. 23 1921, og Brunabótafélags Íslands, sbr. lög nr. 73 4. júlí 1942. Skal hver stofnun hafa sérskilinn fjárhag, og fer að öðru leyti um stjórn þeirra eftir því, sem ákveðið er í lögum þeirra og reglugerðum.

6. gr.

Ráðherra ræður forstjóra Tryggingastofnunar ríkisins. Hann ræður og deildarstjóra, eftir því sem þörf krefur, svo og yfirlækni tryggingastofnunarinnar og tryggingafræðing, ef forstjóri eða deildarstjórar eru það ekki, að fengnum tillögum forstjórans. Fela má sama deildarstjóra forstöðu fleiri en einnar deildar. Forstjórinn stjórnar stofnuninni í samræmi við lög, reglugerðir og erindisbréf, er honum verður sett. Hann afgreiðir mál í samráði við hlutaðeigandi deildarstjóra, en ber sjálfur ábyrgð á ákvörðunum og úrskurðum.

104 30. des. Laun forstjóra Tryggingastofnunar ríkisins og annarra fastra starfsmanna skulu ákveðin í launalögum, en þangað til svo er gert, ákveður ráðherra launin.

Lífeyrissjóður Íslands og slysatryggingarsjóður greiða sameiginlega ¾ hluta af öllum kostnaði við Tryggingastofnun ríkisins, og ákveður ráðherra, hvernig kostnaðurinn skiptist milli þeirra á hverjum tíma. Ríkissjóður greiðir fyrst um sinn ¼ hluta kostnaðarins, en leggja má þann kostnað á deildir tryggingastofnunarinnar, ef fært þykir.

7. gr.

Sameinað Alþingi kýs hlutfallskosningu 5 menn í tryggingaráð og 5 menn til vara. Ráðherra skipar formann ráðsins úr hópi þeirra, sem í það hafa verið kosnir. Ráðherra ákveður þóknun tryggingaráðsmanna. Kjörtími tryggingaráðs er fjögur ár.

Forstjóri stjórnar Tryggingastofnun ríkisins, í samráði við tryggingaráð, undir yfirstjórn ráðherra, samkvæmt nánari ákvæðum í reglugerð. Tryggingaráði er skylt að hafa eftirlit með því, að stofnunin starfi í samræmi við lög og reglugerðir. Tryggingaráð leggur fullnaðarúrskurð á allar kröfur um slysa-, sjúkra- og örorkubætur og ellilífeyri (ellilaun), svo og um greiðslu iðgjalda, að svo miklu leyti sem ágreiningur er um. Skal tryggingaráð taka öll slík mál fyrir og að jafnaði kveða upp úrskurð innan 30 daga frá því að það fékk málið til meðferðar. Nú sættir annar hvor aðili sig ekki við úrskurð tryggingaráðs, og má þá bera málið undir dómstólana.

Reikningar Tryggingastofnunarinnar skulu endurskoðaðir á sama hátt sem reikningar ríkisstofnana.

II. KAFLI

Slysatryggingar.

8. gr.

Hlutverk slysatryggingadeildar Tryggingastofnunar ríkisins er að tryggja gegn slysum þá, sem skylt er að tryggja samkvæmt lögum þessum. Enn fremur að annast frjálsar slysatryggingar, sem í lögunum greinir og ráðherra ákveður nánar um með reglugerð.

9. gr.

Heimilt er atvinnurekendum að skipa 5 manna nefnd til þess að gæta hagsmuna sinna gagnvart slysatryggingunni, svo sem við skiptingu í áhættuflokka og ákvörðun iðgjalda. Í nefndinni eiga sæti: einn fulltrúi fyrir gufuskipaútgerð, sem Félag íslenzkra botnvörpuskipaeigenda skipar, tveir fyrir vélbáta- og róðrarbátaútgerð, sem Fiskifélag Íslands skipar, einn fyrir skipaafgreiðslu og hafnarvinnu, sem Verzlunarráð Íslands skipar, og einn fyrir verksmiðjuiðnað, sem Landssamband iðnaðarmanna skipar.

Ef stofnaður verður almennur félagsskapur meðal atvinnurekenda í vélbáta- og róðrarbátaútgerð, skipaafgreiðslu og verksmiðjuiðnaði, fellur kosning fulltrúa þessara atvinnugreina undir hann. Nefnd þessi getur gert tillögur um skiptingu í áhættuflokka og um iðgjaldagreiðslu, og er skylt að leita álits hennar, áður en ákvörðun er tekin um þau efni. Enn fremur hefur nefndin rétt til að velja einn mann til þess að fylgjast með rekstri slysatryggingarinnar. Sama rétt hefur og Alþýðusamband Íslands. Báðir þessir menn hafa aðgang að öllum skjölum slysatryggingarinnar, og er skylt að veita þeim allar upplýsingar, sem þeir óska, viðvíkjandi framkvæmd tryggingarinnar, enda er þeim heimilt að sækja tryggingaráðsfundi, er þeir fjalla um málefni slysatryggingarinnar.

10. gr.

Skylt er að tryggja gegn slysum samkvæmt ákvæðum þessara laga:

1. Sjómenn þá, er hér greinir:
   a. Farmenn, fiskimenn og aðra sjómenn, er lögskráðir eru á íslenzk skip.
   b. Fiskimenn og farmenn á róðrarbátum og vélbátum, minni en 12 smál., er stunda fiskveiðar og hvers konar flutninga.
2. Verkamenn og starfsmenn, sem vinna fyrir kaupi í þeim atvinnugreinum, sem hér eru taldar:
   a. Ferming og afferming skipa og báta, svo og vöruhúsavinna, vöruflutningar í sambandi við það, hvers konar bifreiðastjórn og stjórn aflvéla við jarðvinnslu.
   b. Vinna í verksmiðjum og verkstæðum, þar með talin gas- og rafmagnsframleiðsla, vinna í sláturhúsum, mjólkurbúum og rjómabúum, námugröftur, bjargsig, fiskverkun, ísvinna og vinna við raflagnir.
   c. Húsabyggingar, bæði smíði nýrra húsa og viðbætur og breytingar á eldri húsum. Undanþegin þessum ákvæðum eru útihús í sveitum, sem byggð eru úr torfi og grjóti, önnur en heyhlöður, svo og viðbætur og breytingar húsa í sveitum, nema um meiri háttar aðgerðir sé að ræða.
   d. Vegagerð, brúagerð, hafnagerð, vitabyggingar, símalagningar og símaviðgerðir, svo og vinna við vatnsleiðslur, raforkuleiðslur og gasleiðslur. Enn fremur skulu tryggðir héraðslæknar, skipaðar ljósmæður, hafnsögumenn, lögregluþjónar, tollþjónar, vitaverðir og starfsmenn við vita, sótarar, póstar og slökkvilið og aðrir þess háttar starfsmenn, ráðnir að opinberri tilhlutun.
   e. Skipasmíði, skipaviðgerðir, skipaviðhald og varðstaða á skipum við bryggju, í höfn eða í lægi, bátasmíði, bátaviðgerðir.
   f. Þvottahúsastörf og ræsti- og hreingerningarvinna í skólum, sjúkrahúsum, samkomuhúsum, kirkjum, verksmiðjum, verkstæðum, veitingahúsum, verzlunum, skrifstofum og skipum.
   g. Eldhússtörf í sjúkrahúsum, heimavistarskólum, veitingahúsum og veitingastofum.
   h. Sendisveinastörf.

Nú slasast maður eða bíður líftjón við björgun eða tilraun til björgunar manns í lífsháska, skal hann þá, eða eftirlátnir vandamenn hans, eiga rétt til slysabóta eftir sömu reglum sem slysatryggðir menn.

11. gr.

Það er skilyrði fyrir tryggingarskyldu þeirra, sem nefndir eru í 2. tölulið 10. gr., að starfið sé rekið fyrir reikning ríkis eða sveitarfélags, eða einstaklings eða félags, sem hefur það að atvinnu. Þó fellur þar undir smíði nýrra húsa og verulegar breytingar á eldri húsum, þar með talin utanhússmálning og önnur þau verk, sem við þarf að nota verkpall eða stiga, þótt það sé framkvæmt fyrir reikning manna, sem ekki hafa húsasmíði að atvinnu.

Tryggingin nær til sendistarfa í þágu tryggingarskylds atvinnurekstrar og þess tíma, er fer til að fara frá og til vinnu, enda sé aðeins um að ræða nauðsynlegar ferðir milli vinnustaðar og heimilis eða matstaðar, sem farnar eru samdægurs.

Sjómenn eru tryggðir fyrir slysum á sjó á tryggingartímabilinu, eða þegar þeir eru í landi, annaðhvort við störf í þarfir útgerðarinnar eða fyrir sjálfa sig, í erindum, er leiðir beint af starfi þeirra sem sjómanna.

Tryggingin samkv. 10. gr. 2. tölul. nær ekki til starfsfólks í skrifstofum eða í búð nema að því leyti, sem það vinnur að tryggingarskyldum störfum utan skrifstofu eða búðar.

104 Nú tekur maður að sér tryggingarskylt verk í ákvæðisvinnu, og ber hann þá
30. des. ábyrgð á, að verkamennirnir séu tryggðir. Sé tryggingarskylt verk tekið í ákvæðisvinnu af félagsskap eða hóp manna, er verkið vinna, teljast þeir þá og tryggingarskyldir og bera sameiginlega ábyrgð á iðgjaldagreiðslunni.

Nú annast byggingameistari húsagerð í tímavinnu, og ber hann þá ábyrgð á iðgjaldagreiðslu, enda er honum heimilt að krefja húseiganda um upphæð slysatryggingagjalda.

Atvinnurekendur, svo og ríki eða sveitarstjórn, bera ábyrgð á því, að þeir séu tryggðir, sem tryggingarskyldir eru samkvæmt lögum þessum, enda sé starfið rekið fyrir þeirra reikning.

12. gr.

Það er bótaskylt slys, er tryggður maður slasast eða deyr af slysi við þann atvinnurekstur, sem hann er tryggður í.

Til slysa telst hvers konar fingurmein og handarmein, er menn fá við sjómennsku, fiskvinnu, sláturhúsavinnu og aðra þá vinnu, sem kunn er að því að vera hættuleg á þennan hátt, enda kenni menn meinsins fyrst á meðan þeir stunda vinnuna, eða innan þess tíma, er rekja megi orsakir þess til hennar.

Sama gildir um aðra atvinnusjúkdóma, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð.

13. gr.

Þegar slys ber að höndum, sem ætla má, að greiða beri bætur fyrir samkvæmt lögum þessum, skal forráðamaður fyrirtækisins senda tafarlaust, og eigi síðar en innan 2 mánaða, tilkynningu um slysið í því formi, sem slysatryggingin skipar fyrir um, til lögreglustjóra eða umboðsmanns hans, er síðan sendir tilkynninguna áfram til lögreglustjóra. Ef lögreglustjóri álítur, að slysið veiti rétt til bóta frá slysatryggingunni, sendir hann tilkynninguna áfram til slysatryggingarinnar, ásamt öðrum nauðsynlegum upplýsingum. Ef atvik að slysinu eru óljós eða mál ófullnægjandi upplýst, eða ef ástæða er til að ætla, að slysið hafi orsakazt af hirðuleysi eða af lélegum útbúnaði, eða slysatryggingin óskar þess einhverra ástæðna vegna, skal lögreglustjóri halda réttarpróf í málinu. Því aðeins ber að taka til greina og senda til slysatryggingarinnar kröfur um bætur fyrir slys, er verða við atvinnurekstur, sem heimilt er að tryggja í frjálsri tryggingu, að tryggingar hafi verið beiðzt og iðgjöld verið greidd fyrir fram.

Heimilt er að taka til greina tilkynningar, sem berast, eftir að fyrrnefndur 2 mánaða frestur er liðinn, ef sannað er, að tilkynnandi á ekki sök á drættinum.

Ef sá, sem átti að tilkynna slys, hefur vanrækt það, skal það eigi vera því til fyrirstöðu, að sá, sem fyrir slysi varð, eða eftirlátnir vandamenn hans, geti gert kröfur til bóta, ef það er gert, áður en ár er liðið, frá því að slysið varð.

Nú missir slasaður maður rétt til slysabóta fyrir vanrækslu atvinnurekanda að tilkynna slys, sem ætla má, að þó hefði verið bótaskylt. Ber þá hlutaðeigandi atvinnurekandi ábyrgð á slysabótum gagnvart hinum slasaða, eftir sömu reglum og slysatryggingin mundi hafa greitt, ef hún hefði bætt slysið. Heimilt er þó slysatryggingunni að bæta slys, sem þannig er ástatt um, og öðlast hún þá rétt hins slasaða gagnvart atvinnurekanda.

14. gr.

Jafnskjótt og slysatryggingunni hafa borizt nægar upplýsingar um slys og annað, sem til greina kemur um ákvörðun bóta, úrskurðar hún, hvort bætur skuli greiðast samkvæmt lögum þessum, og ákveður bæturnar. Ef um meiðsl er að ræða, eru bæturnar fyrst ákveðnar til bráðabirgða (dagpeningar), þar til lækningu er lokið og maðurinn getur farið að stunda vinnu sína aftur, eða sjá má, hve mikið

hann hefur misst af vinnuþreki sínu. Fullnaðarúrskurður skal þó kveðinn upp, áður en ár er liðið, nema læknir tryggingarinnar telji þörf á frekari drætti. **104** 30. des.

15. gr.

Eigi hinn tryggði rétt til slysabóta á hendur manni eða stofnun, skal hann, ef hann krefst slysabóta frá slysatryggingunni, framselja henni rétt sinn til bótanna, ef hún óskar þess. Nú eru greiddar hærri bætur en framlögðum slysabótum nemur, og fær hinn tryggði þá það, sem fram yfir er.

16. gr.

Valdi slysið meiðslum, skal slysatryggingin greiða bætur sem hér segir:

Ef meiðslin valda sjúkleika og vinnutjóni lengur en 10 daga, þá skal greiða þeim, sem fyrir slysinu varð, læknishjálp, frá því að slysið vildi til, þar með talin nauðsynleg sjúkrahúsvist, og ¾ hluta lyfja og umbúðakostnaðar utan sjúkrahúss, en að fullu í sjúkrahúsi, svo og dagpeninga frá þeim tíma, er síðar segir, þangað til hann verður vinnufær eða úrskurður er felldur um varanlega örorku, eða maðurinn deyr, þó ekki lengur en 6 mánuði. Dagpeningar eru 7.50 kr. á dag. Þó mega þeir aldrei fara fram úr ¾ af dagkaupi mannsins við þá atvinnu, er hann hafði, þegar slysið varð. Dagpeninga skal aldrei greiða fyrir fyrstu 7 dagana eftir að hinn slasaði varð óvinnufær. Haldi hinn slasaði óbreyttu kaupi, er sé a. m. k. jafnhátt dagpeningunum, fyrir sama tíma og þeir eru greiddir, á atvinnurekandi rétt til að fá þá fyrir þann tíma, er hann greiðir hinum slasaða kaup.

Nú er hinn slasaði sjúkratryggður, og sér þá samlag hans honum fyrir sjúkrahjálp samkv. 1. málsgr., að dagpeningum undanteknum, en slysatryggingin endurgreiðir samlaginu kostnaðinn.

Útgerðarmanni skal skylt að tryggja gegn aukaiðgjaldi áhættu þá vegna slysa, sem bótaskyld eru samkvæmt lögum þessum og hann ber samkvæmt 27. og 28. gr. laga nr. 41 19. maí 1930, og ber slysatryggingunni þá að greiða hinum slasaða, auk slysabóta samkv. 1. tölul. greinar þessarar, fullt kaup eða hlut í eina viku frá afskráningardegi að telja.

17. gr.

Valdi slysið varanlegri örorku, skal greiða þeim, sem fyrir því varð, örorkulífeyri til dauðadags eða örorkubætur í einu lagi. Örorkulífeyrir skal vera 1200 kr. á ári, ef hinn slasaði verður vegna slyssins algerlega ófær, að dómi tryggingayfirlæknis, til nokkurrar vinnu þaðan í frá (alger ævilöng örorka 100%), og lækka hlutfallslega, ef starfsorkutapið er minna. Sé orkutapið minna en 50%, er tryggingunni heimilt að greiða hinum slasaða örorkubætur í einu lagi, sem jafngilda lífeyri hans, samkvæmt reglum, er ráðuneytið setur, að fengnum tillögum tryggingaráðs.

Nú er örorka hins slasaða metin 50% eða meiri, og skal þá greiða honum, auk lífeyris samkv. 1. málsgr., bætur og lífeyri vegna þeirra, sem voru á framfæri hans, þegar slysið bar að höndum, eftir sömu reglum og dánarbætur samkv. 18. gr. Sé örorkan alger og ævilöng, skal greiða fullan lífeyri og bætur, en sé starfsorkutapið minna, lækka upphæðirnar um 2% fyrir hvert 1%, sem vantar á fulla örorku, og falla niður, ef orkutapið nær ekki 50%.

Örorkubætur greiðast ekki, ef orkutapið er metið minna en 15%.

Slysatryggingin getur, hvenær sem hún telur ástæðu til, látið endurmeta orkutap lífeyrisþega, og breytast þá lífeyrisgreiðslur samkvæmt niðurstöðu matsins.

18. gr.

Valdi slysið dauða innan eins árs, frá því er það bar að höndum, skal greiða dánarbætur sem hér segir:

104 30. des.

1. Ekkja eða ekkill hljóta kr. 3000.00. Sé ekkja eða ekkill yfir 50 ára eða hafi tapað 50% eða meira af starfsorku sinni, greiðist auk þess lífeyrir til dauðadags, kr. 960.00 á ári, miðað við 100% örorku eða 67 ára aldur. Lífeyrisupphæðir lækka um 2% fyrir hvert 1%, sem vantar á fulla örorku, eða 6% fyrir hvert ár eða brot úr ári, sem á vantar, að hlutaðeigandi sé 67 ára.
2. Barn, sem er á framfæri eftirlifandi foreldris, fær 750.00 kr. lífeyri á ári, þar til það er fullra 16 ára. Nú deyr barnið fyrir þann tíma, og falla þá lífeyrisgreiðslur niður.
3. Barn, sem var á framfæri hins látna og á ekki eftirlifandi foreldri, fær 1200.00 kr. lífeyri á ári eftir sömu reglum og í 2. tölulið.
4. Barn yfir 16 ára aldur, sem var á framfæri hins látna vegna örorku, þegar slysið bar að höndum, fær dánarbætur, minnst 1000.00 kr. og allt að 3000.00 kr., eftir því að hve miklu leyti það naut stuðnings hins látna við fráfall hans. Þó greiðast ekki örorkubætur, ef orkutapið nemur minna en 15%.
5. Foreldri hlýtur minnst 1000.00 kr. dánarbætur og allt að 3000.00 kr., eftir því að hve miklu leyti það naut stuðnings hins látna við fráfall hans.
6. Systkini hins látna, sem voru á framfæri hans, þegar slysið vildi til, hljóta dánarbætur á sama hátt og börn.

Ekkja eða ekkill, sem ekki var samvistum við hið látna og ekki á framfæri þess, hlýtur engar dánarbætur. Kona, sem býr samvistum með manni án þess að vera gift honum, hefur sama rétt til dánarbóta og eiginkona, ef hún hefur fætt honum barn, er þunguð af hans völdum eða þau verið samvistum samfleytt í 18 mánuði. Sama gildir um karlmann, sem býr samvistum við konu án þess að vera kvæntur henni.

Um fósturbörn og fósturforeldra gildir sama og um börn og foreldra, að fullnægðum sömu skilyrðum. Barn telst hafa verið á framfæri föðurins, þótt það fæðist að honum látnum.

Frá dánarbótum, sem greiddar skulu vandamönnum, skal draga þær örorkubætur, er greiddar hafa verið samkvæmt 17. gr. vegna sama slyss. Lífeyrisgreiðslur, sem inntar hafa verið af hendi, koma ekki til frádráttar.

19. gr.

Bætur og lífeyri samkvæmt 16.—18. gr. skal greiða með verðlagsuppbót samkvæmt vísitölu kauplagsnefndar eftir nánari ákvörðun tryggingaráðs. Þó er slysatryggingunni aldrei skylt að greiða hærri verðlagsuppbót á lífeyri en samsvarar vísitölunni á þeim tíma, sem slysið bar að höndum.

Slysatryggingin greiðir ekki bætur fyrir slys, sem stafa af ófriði eða styrjaldaraðgerðum.

Meðan greiddar eru bætur fyrir stríðsslys samkv. lögum nr. 66 7. maí 1940, um stríðsslysatryggingu sjómanna, skal þó greiða þeim, sem verða fyrir stríðsslysi, og vandamönnum þeirra það, sem á kann að skorta, að bætur stríðsslysatryggingarinnar nemi jafnhárri upphæð til hvers aðila og slysabætur samkvæmt lögum þessum eða samanlagðar bætur samkv. alþýðutryggingalögunum og stríðsslysabætur, eins og þær hefðu orðið áður en lög þessi öðlast gildi.

20. gr.

Til þess að standast útgjöld slysatryggingarinnar skulu þeir, er tryggingarskylda menn hafa í þjónustu sinni, greiða iðgjöld fyrir alla þá, sem þeim er skylt að tryggja, og má ekki færa gjöldin þeim, sem tryggðir eru, til útgjalda. Iðgjaldaupphæðina ber að miða við slysahættuna. Eftir slysahættunni skal skipta þeim störfum og starfsgreinum, sem falla undir tryggingunа, í flokka, og fyrir hvern flokk skal ákveðin sérstök iðgjaldsupphæð. Starfstíminn er talinn í vikum, og

telst vikan eining við iðgjaldaákvörðun. Sé um tímavinnu að ræða, teljast 48 klst. í viku. Skal við ákvörðun iðgjaldanna hafa það fyrir augum, að þau samanlögð hrökkvi fyrir þeim bótum, sem slysatryggingunni ber að greiða. 104 30. des.

Skipverjar teljast í þjónustu útgerðarmanns, þó að þeir taki aflahlut í stað kaups.

Um skiptingu í áhættuflokka og iðgjaldagrundvöllinn fyrir hvern flokk skal ákveðið með reglugerð, er stjórnarráðið setur, og ber að endurskoða hana 5. hvert ár. Þó getur stjórnarráðið hvenær sem er, þegar ástæða þykir til, gert breytingar á skiptingunni í áhættuflokka og á iðgjöldum.

Ef atvinnufyrirtæki nær yfir starfsemi, er telst til mismunandi áhættuflokka, reiknast iðgjöldin sérstaklega fyrir hvern hluta fyrirtækisins, eftir iðgjaldi þess áhættuflokks, sem það heyrir undir. Þó getur slysatryggingin, ef erfitt er að halda þessu aðgreindu, ákveðið meðaliðgjald fyrir allt fyrirtækið eftir iðgjöldum þeirra áhættuflokka, sem það telst til.

21. gr.

Iðgjöld sjómanna, sem tryggðir eru samkv. 10. gr. 1., reiknast eftir tíma þeim, sem sjómaðurinn er lögskráður eða ráðinn til, og telst í vikum frá lögskráningardegi eða þeim degi, er hann kom í skiprúm.

Um leið og lögskráning fer fram, skal skráningarstjóri gera sérstaka skrá yfir tryggingarskylda skipverja, hverja stöðu sem þeir hafa á skipinu. Útgerðarmaður greiðir skráningarstjóra iðgjöldin, um leið og lögskráning fer fram.

Þegar formaður á vélbát eða róðrarbát (sbr. 10. gr. 1.) hefur ráðið skipverja sína, skal hann jafnskjótt senda skráningarstjóra, þar sem báturinn er gerður út, skrá yfir skipverjana ásamt iðgjaldi því, sem greiða ber.

Útgerðarmenn róðrarbáta og vélbáta, minni en 12 smálestir, greiða aðeins 7/10 af iðgjaldi því, sem ákveðið er fyrir þá, en það, sem á vantar fullt iðgjald, greiðist úr ríkissjóði. Skráningarstjóri sendir slysatryggingunni skrár þær, sem nefndar eru í 2. og 3. málsgr. greinar þessarar, sem fylgiskjöl með ársreikningi sínum. Hann skal og standa skil á iðgjöldunum samkvæmt nánari fyrirmælum stjórnarráðsins.

Áfallin slysatryggingariðgjöld hvíla sem lögveð á skipinu.

Lögreglustjóra ber í innheimtulaun 3% af skipum, sem skráð er á, og 6% af róðrar- og vélbátum, sem eru minni en 12 lestir, nema öðruvísi sé um samið. Þar, sem lögreglustjóri felur umboðsmanni sínum innheimtu slysatryggingargjalda, gengur helmingur innheimtulauna til hans.

22. gr.

Nú forfallast slysatryggður skipverji, og gengur ótryggður maður í skiprúm hans, og skal þá skylt að tryggja þann skipverja, svo sem að framan greinir, meðan hann er í því skiprúmi, þó aldrei skemur en eina viku. Iðgjald fyrir forfallaðan skipverja má endurgreiða fyrir það, sem eftir er af ráðningartímanum, enda hafi maðurinn gengið úr skiprúminu.

Útgerðarmaður eða formaður róðrarbáta eða vélbáta, minni en 12 smálestir, getur með leyfi skráningarstjóra tryggt ákveðna tölu skipverja, ef sérstakar ástæður gera þess þörf.

Útgerðarmaður eða skipstjóri tilkynnir tafarlaust skráningarstjóra mannaskiptin, og ábyrgist útgerðarmaður iðgjaldagreiðslu.

23. gr.

Sérhver forráðamaður atvinnufyrirtækis eða starfrækslu, sem nefnd er í 10. gr. 2., skal, þegar fyrirtækið tekur til starfa, senda umboðsmanni tryggingarinnar (í

104 Reykjavík aðalskrifstofunni) tilkynningu samkvæmt fyrirmynd, er slysatryggingin
30. des. gerir, með öllum þeim upplýsingum, sem nauðsynlegar eru til þess að áætla iðgjaldagreiðslu þess. Eftir þeirri áætlun skal iðgjaldið greitt og innheimt fyrir fram. Sömuleiðis skal senda tilkynningu, ef fyrirtækið verður fyrir verulegum breytingum, er máli geta skipt, að því er tryggginguna snertir. Starfsmenn skal telja tryggða frá þeim tíma, er tryggingarskyld vinna fyrirtækis hefst.

Forráðamönnum fyrirtækis eða starfrækslu, er um getur í 10. gr. 2., er skylt að gera skrá yfir starfsfólk samkvæmt vinnubókum fyrirtækisins, í því formi, sem slysatryggingin mælir fyrir um. Samrit af skrám þessum sendist umboðsmanni tryggingarinnar (í Reykjavík aðalskrifstofunni) fyrir 1. febrúar ár hvert, og skal miða hið endanlega iðgjald við þær. Umboðsmaður sér um innheimtu iðgjaldanna og stendur skil á þeim, eftir nánari fyrirmælum í reglugerð. Í innheimtulaun ber að greiða 6%.

Nú vanrækir forráðamaður fyrirtækis eða starfrækslu að senda tilkynningar eða skrár þær, sem um getur í 1. og 2. málsgr., fyrir tilsettan tíma, og skal þá áætla iðgjöldin svo ríflega, að ekki sé hætt við, að þau séu sett lægri en þau eiga að vera, og ef vanræksla er ítrekuð, skulu þau ákveðin að minnsta kosti 50 af hundraði hærri en ætla má, að þau hafi í raun og veru átt að vera.

Öll iðgjöld til slysatryggingarinnar hafa lögtaksrétt.

Umboðsmaður tryggingarinnar getur, ef honum þykir ástæða til eða slysatryggingin óskar þess, látið rannsaka vinnuskrár og bækur fyrirtækisins, til þess að fullvissa sig um, hvað fyrirtækinu beri að greiða í iðgjöld.

Heimilt er slysatryggingunni að taka að sér innheimtu iðgjalda í Reykjavík að nokkru eða öllu leyti.

24. gr.

Nú er vanrækt að tilkynna tryggingarskyldan atvinnurekstur eða greiða iðgjöld fyrir fram samkvæmt 21., 22. og 23. gr. fyrir tryggingarskylda menn, og skulu þeir þó jafnt teljast slysatryggðir samkvæmt lögum þessum, en hlutaðeigandi atvinnurekandi skal skyldur að greiða slysatryggingunni fimmföld iðgjöld þau, sem vangoldin eru, og enn fremur hefur slysatryggingin rétt til endurgreiðslu á bótum þeim, sem hún kann að greiða vegna slysa, sem hinir ótryggðu, en tryggingarskyldu menn verða fyrir, og auk þess skal atvinnurekandi sæta sektum.

Nú er tryggingarskylt verk framkvæmt fyrir reikning manns, sem ekki hefur slíka starfsemi að atvinnu, sbr. síðari málsl. 1. málsgr. 11. gr., og gilda þá ákvæði 23. gr. og þessarar greinar um skýrslur, tilkynningarskyldu og viðurlög fyrir vanrækslu, eftir því sem við getur átt. Séu færðar sönnur á, að óviðráðanlegar orsakir hafi valdið því, að eigi var unnt að tilkynna, hvenær tryggingarskylt verk var hafið, t d. ef nauðsynlegar eru viðgerðir á húsum í ofviðri, skal ekki beita viðurlögum.

25. gr.

Heimilt er atvinnurekendum að tryggja sjálfa sig og verkafólk, sem ekki er tryggingarskylt, með tryggingarskyldu verkafólki sínu, en segja verða þeir til þess, þegar trygging er tilkynnt eða endurnýjuð. Sama rétt hafa þeir, sem stunda eða reka einhverja þá atvinnu eða störf, sem ekki eru tryggingarskyld samkv. 11. gr. Slík frjáls trygging er þó því aðeins leyfð, að hún sé til ákveðins tíma og á nafn, og því aðeins gild, að hún hafi verið tilkynnt og iðgjöld greidd fyrir fram. Ef um er að ræða tryggingu við óskyld og misjafnlega áhættusöm störf, sem ekki er hægt að aðgreina og skipa í sérstaka áhættuflokka, má ákveða fyrir slík störf meðaltalsiðgjöld fyrir hverja viku tryggingartímabilsins.

26. gr. 104

Heimilt er slysatryggingunni að taka að sér frjálsa tryggingu á einstökum 30. des.
mönnum, og nær það einnig til þeirra, sem tryggðir eru í skyldutryggingu. Skal þá jafnan gefa út sérstakt vátryggingarskírteini fyrir hvern einstakling. Slík trygging getur einnig náð til greiðslu dagpeninga í sjúkdómum. Jafnframt veitist slysatryggingunni heimild til að slysatryggja farþega í einkabifreiðum, sem bifreiðalög ná ekki yfir. Tryggingastofnunin leiti endurtrygginga á þeim hluta af áhættu, sem fer fram yfir það hámark, er tryggingin telur fært að taka í eigin ábyrgð. Ráðherra ákveður með reglugerð alla nánari tilhögun á tryggingu þessari.

III. KAFLI
Um sjúkratryggingar.

27. gr.

Sjúkrasamlög samkvæmt lögum þessum eru tryggingastofnanir, sem hafa það hlutverk að tryggja samlagsmönnum sjúkrahjálp og uppbót á fjárhagstjóni, sem veikindi valda.

28. gr.

Kaupstaðir þeir, sem nú eru og síðar kunna að verða í landinu, skulu, hver um sig, vera sérstakt sjúkrasamlagssvæði. Ákveða má í reglugerð, að samlagssvæði kaupstaðar skuli, auk lögsagnarumdæmisins, ná yfir tiltekin svæði í grennd við hann. Sbr. þó 29. gr. 2. mgr.

Ráðherra skipar formann samlagsins og varaformann, eftir tillögum tryggingaráðs, en bæjarstjórn kýs til viðbótar 2 eða 4 menn í stjórn og jafnmarga til vara, eftir því sem bæjarstjórn ákveður. Skal kosning þeirra jafnan fara fram eftir hverjar bæjarstjórnarkosningar.

29. gr.

Í hreppum utan sjúkrasamlagssvæða kaupstaðanna skal fara fram atkvæðagreiðsla um það, hvort stofna skuli sjúkrasamlag í hreppnum, ef hreppsnefndin ákveður eða fimmti hluti kjósenda æskir þess. Hreppsnefnd annast atkvæðagreiðsluna á sama hátt og sveitarstjórnarkosningar. Stofna skal sjúkrasamlag í hreppnum, ef meiri hluti þeirra, sem kosningarrétt hafa í málefnum sveitarfélagsins, greiðir atkvæði með því. Nú næst meiri hluti atkvæða með því að stofna sjúkrasamlag, án þess þó að sá meiri hluti sé meira en helmingur atkvæðisbærra manna í hreppnum, og skal þá fara fram atkvæðagreiðsla á ný innan fjögurra vikna, og ræður þá einfaldur meiri hluti greiddra atkvæða úrslitum. Sé fellt að stofna sjúkrasamlag, getur atkvæðagreiðsla ekki farið fram á ný fyrr en að ári liðnu.

Sama samlag getur náð til fleiri sveitarfélaga en eins innan sama læknishéraðs eða jafnvel til allra sveitarfélaga innan læknishéraðsins. Einnig má láta hluta sveitarfélags fylgja sjúkrasamlagi nágrannasveitarfélags. Ákveður ráðherra, að fengnum tillögum hlutaðeigandi sveitarstjórnar og stjórnar Tryggingastofnunar ríkisins, yfir hvaða svæði hvert sjúkrasamlag skuli ná.

30. gr.

Nái sjúkrasamlag aðeins til eins hrepps, skal stjórn þess skipuð 2 eða 4 mönnum, kosnum af hreppsnefnd, er einnig kýs jafnmarga varamenn. Kosning í stjórn skal jafnan fara fram eftir hverjar sveitarstjórnarkosningar. Standi fleiri hreppar en einn að sjúkrasamlagi, skulu þeir leggja til einn mann hver í stjórn samlagsins, kosna af hreppsnefndum, en standi tala stjórnarmanna þá á stöku, skal hrepps-

104 nefnd þess hrepps, sem fleiri eða flesta hefur tryggingarskylda meðlimi, kjósa 2
30. des. menn. Ráðherra skipar formenn og varaformenn eftir tillögum tryggingaráðs.

Nú er nýr hreppur lagður til áður stofnaðs sjúkrasamlags, og það veldur því, að annar hreppur hefur fleiri menn í stjórn en honum ber samkvæmt því, sem hér var sagt. Falla þá niður umboð stjórnarmanna þess hrepps, og skal hreppsnefnd kjósa mann eða menn á ný, svo að stjórn samlagsins verði rétt skipuð.

31. gr.

Sjúkrasamlög lúta öll yfirstjórn Tryggingastofnunar ríkisins, sem hefur eftirlit með því, að þau starfi í samræmi við lög, reglugerðir og samþykktir, og fylgist með, að alls sparnaðar sé gætt í rekstri þeirra. Skal setja sérstaka reglugerð um stjórn og starfsemi sjúkrasamlaganna, þar sem gefin séu nánari fyrirmæli um eftirlit Tryggingastofnunar ríkisins með rekstri þeirra, um starfsmannahald, launagreiðslu, stjórnarfundi, samninga við lækna og aðra, bókhald o. a., sem lýtur að rekstri þeirra og sambandi við Tryggingastofnun ríkisins, og um innbyrðis viðskipti samlaganna. Heimilt er að setja hverju einstöku samlagi reglur um starfsmannahald og launagreiðslur, eftir því sem við á á hverjum stað, að fengnum tillögum samlagsstjórnar.

Ákveða skal í samþykktum um skipun endurskoðenda sjúkrasamlaganna. Tryggingastofnun ríkisins ákveður þóknun stjórnenda, er greiðist úr samlagssjóði.

Samþykktir sjúkrasamlaga skulu staðfestar af ráðherra, að fengnum tillögum Tryggingastofnunar ríkisins.

32. gr.

Þar, sem sjúkrasamlög eru stofnuð, hefur sérhver maður, karl eða kona, eldri en 16 ára og yngri en 67 ára, sem á lögheimili á samlagssvæðinu, rétt og skyldu til að tryggja sig í samlaginu, enda sé hann ekki haldinn alvarlegum, langvinnum, virkum sjúkdómi, og fer um þetta eftir nánari ákvæðum í reglugerð. Á sama hátt er mönnum, sem dvelja á samlagssvæðinu eða stunda þar atvinnu lengur en sex mánuði og ekki eru í samlagi annars staðar, heimilt að tryggja sig í samlaginu með sömu réttindum og skyldum og þeir, sem eiga þar lögheimili. Þó nær sú trygging ekki til fjölskyldu mannsins, ef hún dvelur utan samlagssvæðis.

Þeir, sem haldnir eru alvarlegum, langvinnum, virkum sjúkdómi, eiga rétt á að tryggja sig gegn öðrum óviðkomandi sjúkdómum. Menn 67 ára og eldri eiga rétt á tryggingu með sömu skilyrðum og aðrir, en eru ekki tryggingarskyldir.

33. gr.

Í samþykktum sjúkrasamlaga skal tekið fram, hverra réttinda samlagsmenn njóta. Ætíð skal þó sjúkrasamlag veita þá hjálp vegna veikinda, sem hér er talin:

1. Almenn læknishjálp hjá tryggingalækni, þ. e. lækni, sem samlagið hefur samið við eða Tryggingastofnunin fyrir þess hönd, að fullu í sjúkrahúsi og hjá samlagslækni sjúklingsins á umsömdum vinnutíma læknisins, og að ¾ hlutum, ef sjúklingurinn vitjar annars læknis en samlagslæknis síns, enda séu slíkar vitjanir heimilaðar í samþykktum samlagsins eða í samningum þess við lækna. Læknishjálp fari fram í viðtalsstofu læknis, sé sjúklingurinn ferðafær og hægt að koma því við.
2. Lyf og umbúðir, sem Tryggingastofnun ríkisins leyfir samlögunum að greiða, skal greiða að fullu í sjúkrahúsi. Utan sjúkrahúss skal greiða að fullu fyrir þau lyf, sem sjúklingum er, að dómi samlagslæknis, lífsnauðsyn að nota að staðaldri, og að ¾ fyrir önnur nauðsynleg lyf, en heimilt er að takmarka frekar greiðslur

fyrir lyf að öðru leyti. Tryggingastofnun ríkisins lætur gera skrá um þá lyfjaflokka, sem um ræðir hér að framan. 104 30. des.

3. Ókeypis vist eftir ráði samlagslæknis í sjúkrahúsi, sem samlagið hefur samið við, eða Tryggingastofnun ríkisins fyrir hönd þess.
4. Fæðingarstyrk, er eigi sé lægri en kr. 40.00, auk verðlagsuppbótar. Enn fremur er sjúkrasamlögum skylt að greiða dvalarkostnað sængurkvenna í sjúkrahúsi eða fæðingarstofnun, sem samlögin hafa samið við, ef samlagslæknir telur það nauðsynlegt vegna heilsu konu eða barns, eða af öðrum knýjandi ástæðum, enda greiðist þá ekki fæðingarstyrkur.
5. Röntgenmyndir og röntgenskoðun greiðist að ⅓, samkvæmt taxta, er heilbrigðisstjórnin ákveður.
6. Sjúkrasamlögum er heimilt að ákveða í samþykktum sínum að tryggja gegn sérstöku iðgjaldi þeim meðlimum sínum, sem þess óska, dagpeningagreiðslu, er þeir verða óvinnufærir sökum veikinda, svo og að ákveða slíka dagpeningatryggingu fyrir alla meðlimi sína. Nánari reglur um dagpeningatryggingu skal setja í samþykktum, og má biðtími eigi vera skemmri en ein vika, frá því er hinn tryggði varð óvinnufær eða hætti að taka laun.

Heimilt er að ákveða í samþykktum sjúkrasamlaga víðtækari hjálp en hér er talin, þar á meðal fulla læknishjálp, læknisaðgerðir hjá öðrum en tryggingalækni, tannlækningar, styrk upp í útfararkostnað, kostnað við læknisvitjun, hjúkrunarkostnað utan samþykktra sjúkrahúsa o. s. frv.

34. gr.

Að jafnaði skulu samlagsmenn ekki eiga rétt til styrks fyrr en 6 mánuðir eru liðnir frá þeim tíma, er trygging þeirra hófst með iðgjaldagreiðslu, en heimilt er þó að ákveða annan biðtíma í samþykktunum.

Í samþykktum er og heimilt að ákveða, að fólk, sem flyzt inn og út af samlagssvæði og verður þar tryggingarskylt, fái dregið saman biðtíma sinn frá fleiri en einni dvöl, enda líði ekki yfir tiltekinn tíma á milli.

Sjúkrasamlög greiða ekki sjúkrakostnað, sem skylt er að greiða samkv. sóttvarnalögum eða öðrum sérstökum lögum.

35. gr.

Sjúkrasamlögum er heimilt að setja á stofn og reka sjúkrahús, lækningastöðvar (polyklinikur) og lyfjabúðir, enda séu ákvæði þess efnis í samþykktum hlutaðeigandi samlags og fullnægt reglum, er heilbrigðisstjórnin setur um rekstur slíkra stofnana.

36. gr.

Leita skal staðfestingar Tryggingastofnunar ríkisins á samningum sjúkrasamlaga við lækna, lyfjabúðir og sjúkrahús um greiðslur til fullnægingar á ákvæðum 33. gr.

Tryggingastofnun ríkisins er heimilt, í samráði við landlækni, að semja fyrir sjúkrasamlög um slíkar greiðslur, ef hlutaðeigandi samlag óskar þess. Náist ekki samkomulag, eða að svo miklu leyti sem ósamið verður, er stjórn sjúkrasamlags heimilt að greiða læknishjálp, lyf og annan sjúkrakostnað meðlimum samlagsins eftir reglum, sem Tryggingastofnun ríkisins setur, jafnvel þótt slík greiðsla nægi ekki til að standa straum af öllum kostnaði, er annars leiðir af ákvæðum 33. gr.

37. gr.

Börn samlagsmanna, yngri en 16 ára, sem eru á framfæri þeirra, fá sömu hjálp í veikindum og foreldri á rétt til, að dagpeningum undanteknum.

104 30. des.

38. gr.

Sjúkrahúsvist samkvæmt 33. gr. 3. lið fyrir samlagsmann, sem veikist af alvarlegum, langvinnum sjúkdómi, sbr l. nr. 78 1936, um ríkisframfærslu sjúkra manna og örkumla, skal ekki greiða lengur en 5 vikur vegna þess sjúkdóms. Sama gildir um þá samlagsmenn, sem veikjast eða eru haldnir af ellikröm eða öðrum slíkum krankleika.

Nú hefur tryggður maður notið sjúkrahús- eða hælisvistar vegna alvarlegs, langvinns sjúkdóms, sem fellur undir lög nr. 78 1936, og nýtur hann þá ekki hlunninda þannig, að hann fái greidda sjúkrahúsvist eða meiri háttar læknishjálp vegna þess sjúkdóms. Nánari ákvæði um framkvæmd þessarar greinar skal setja með reglugerð.

39. gr.

Nú vill samlagsmaður leita sér læknishjálpar utan samlagssvæðis, og er samlagsstjórn þá heimilt að greiða kostnað af þeirri læknishjálp, enda sæki samlagsmaður um það fyrir fram til samlagsins og fái meðmæli trúnaðarlæknis eða samlagslæknis, ef enginn er sérstakur trúnaðarlæknir.

Ef tryggður maður, sem er á ferðalagi eða dvelur utan umdæmis sjúkrasamlags síns, veikist eða verður fyrir slysi og nýtur þar sjúkrahjálpar, á hann rétt til sjúkrastyrks frá sjúkrasamlagi sínu, en þó eigi hærri en ef hann hefði verið á samlagssvæðinu, sbr. þó 3. málsgr.

Nú dvelur tryggður maður mánuð eða lengur á samlagssvæði annars samlags, og skal hann þá, ef hann þarfnast sjúkrahjálpar, snúa sér til sjúkrasamlags dvalarstaðarins. Lætur það honum í té bráðabirgðameðlimsskírteini, sem veitir honum full meðlimsréttindi, að undantekinni dagpeningatryggingu, meðan hann dvelur á samlagssvæðinu, enda standi hann í skilum með iðgjald sitt. Sjúkrasamlag, sem veitir slík bráðabirgðaréttindi, á endurkröfurétt á hendur því samlagi, sem hlutaðeigandi er meðlimur í, á þeim kostnaði, sem það hefur haft hans vegna. Ber því og að taka við mánaðarlegum iðgjaldagreiðslum frá honum til samlags hans, til þess að réttindi hans falli ekki niður. Um greiðslur fyrir slíka bráðabirgðameðlimi til lækna, lyfjabúða, sjúkrahúsa og annarra, sem láta sjúkrahjálp í té, fer eftir sömu reglum og gilda um greiðslur fyrir aðra meðlimi samlagsins. Sama máli gegnir um erlenda ríkisborgara, enda þótt þeir hafi dvalið skemur en 1 mánuð á samlagssvæðinu, ef svo er ákveðið í samningum, sem gerðir hafa verið samkvæmt 89. gr. þessara laga.

Börn samlagsmanna, sem eru á ferð, dvelja eða eiga heimili utan samlagssvæðis foreldra sinna, eiga rétt til sjúkrahjálpar, sbr. 37. gr., á sama hátt og að framan greinir. Sé annað foreldranna sjúkratryggt, en hitt ekki, greiðist hálfur sjúkrakostnaður.

Komi það í ljós, að eitt eða fleiri sjúkrasamlög verði fyrir óeðlilega miklum kostnaði, beinum eða óbeinum, vegna bráðabirgðameðlima, skal heimilt að setja reglur um endurgreiðslu á slíkum kostnaði með jöfnuði á milli samlaganna.

Tryggingastofnun ríkisins setur nánari reglur um framkvæmd þessarar greinar.

40. gr.

Nú flyzt tryggingarskyldur maður, sem er tryggður í sjúkrasamlagi, búferlum í umdæmi annars sjúkrasamlags, og verður hann þá tryggingarskyldur þar og öðlast full réttindi í því samlagi án biðtíma. Hafi hann greitt iðgjald fyrir fram til samlags þess, er hann var meðlimur í, fyrir lengri tíma en einn mánuð, skal sá hluti fyrirframgreiðslunnar, er fellur á tímann eftir flutninginn, ganga til þess samlags, er við honum tekur. Tryggingastofnun ríkisins getur sett nánari reglur

um flutning meðlima milli sjúkrasamlaga, þar á meðal um slíka flutninga sjúkra manna. 104 30. des.

41. gr.

Nú er samlagsmaður einnig slysatryggður samkv. lögum þessum, og greiðir samlagið þá læknishjálp og aðra sjúkrahjálp hans vegna samkv. 16. gr. 1. tölulið laganna, að undanteknum dagpeningum.

Sjúkrasamlagið á rétt á að fá endurgreiddan þann kostnað, sem af þessu leiðir. Fer um endurgreiðsluna eftir reglum, sem Tryggingastofnun ríkisins setur.

Eigi hinn tryggði að öðru leyti rétt til slysabóta á hendur skaðabótaskyldum manni eða stofnun, skal hann, ef hann krefst sjúkrastyrks, framselja hlutaðeigandi sjúkrasamlagi rétt sinn til bótanna. Nú greiðast hærri bætur en framlögðum sjúkrastyrk nemur, og fær hinn tryggði þá það, sem fram yfir er, og jafnan skal hann fá þær bætur, sem greiddar eru vegna þjáninga eða líkamslýta, eða aðrar slíkar miskabætur.

42. gr.

Ákveða skal í samþykktum sjúkrasamlags upphæð iðgjalda tryggingarskyldra manna. Skulu þau ákvæðin með það fyrir augum, að heildartekjur samlagsins nægi til þess að standa straum af skuldbindingum þess.

Iðgjöldin greiðast fyrir fram, eftir því sem nánar verður ákveðið í samþykktum.

Í samþykktum sjúkrasamlaga skal setja sérákvæði um iðgjaldaupphæð unglinga á aldrinum 16—21 árs, sem dvelja á heimili efnalausra foreldra og hafa ekki sjálfstæðar tekjur. Skal gefa eftir iðgjöld þessara unglinga, ef samanlagðar tekjur fjölskyldunnar eru undir vissu lágmarki, sem ákveðið sé í samþykktunum.

43. gr.

Greiði tryggingarskyldur maður ekki iðgjald sitt á gjalddaga, skal honum þó gefinn frestur, 14 dagar í kaupstöðum, en einn mánuður utan kaupstaða, til að greiða gjaldið, án þess að réttur hans skerðist við það. Þegar sá frestur er liðinn, fellur réttur hans til sjúkrastyrks niður, en þó skal honum heimilt á næstu 6 mánuðum að greiða áfallin gjöld, og öðlast hann þá full réttindi aftur frá þeim tíma, er gjaldið er greitt. Greiðist iðgjaldið síðar, öðlast hann réttindi sem nýr meðlimur, sbr. 34. gr. laganna.

44. gr.

Vangoldin iðgjöld innheimta bæjarstjórnir og sveitarstjórnir hjá gjaldanda eða þeim, sem ábyrgð bera á greiðslunni (sbr. þó 86. gr.).

Heimilt er stjórn sjúkrasamlags eða bæjar- eða sveitarstjórn, sem lagt hefur fram iðgjöld samkv. 46. gr., að krefjast þess af atvinnurekanda, sem tryggður maður vinnur hjá, að hann haldi ógoldnum iðgjöldum hans og konu hans eftir af kaupi hans eða gagnkvæmt og greiði það til sjúkrasamlagsins eða bæjar- eða sveitarsjóðs. Aldrei má þó halda eftir í þessu skyni hærri upphæð en nemur 10% af kaupi. Óhlýðnist atvinnurekandi þessu, þrátt fyrir tilkynningu, má innheimta iðgjaldið hjá honum með lögtaki, ef á þarf að halda.

45. gr.

Útgerðarmaður skal greiða sjúkrasamlagsiðgjöld tryggingarskyldra, lögskráðra sjómanna, enda taki þá sjúkrasamlagið á sig áhættu þá, sem á útgerðarmanni hvílir samkv. 27. og 28. gr. laga nr. 41 19. maí 1930, að svo miklu leyti sem hún fellur saman við hlunnindi þau, sem samlagið veitir samkvæmt samþykktum sínum.

104 30. des.

46. gr.

Sveitarsjóðir greiða iðgjöld þeirra manna, sem eru á föstu sveitarframfæri. Einnig er rétt, að greidd séu úr sveitarsjóði iðgjöld annarra þeirra manna, sem fyrir fátæktar sakir hafa ekki getað staðið í skilum um iðgjöld sín, og fer um þessar greiðslur eftir reglum, sem sveitarstjórn skal setja og staðfestar eru af ráðherra. Ráðuneytið semur fyrirmynd að slíkum reglum til leiðbeiningar.

Gjaldið telst ekki sveitarstyrkur, en endurgreiðist, ef ástæður leyfa.

47. gr.

Ríkissjóður og hlutaðeigandi sveitarsjóður greiða, hvor um sig, í sjóð sjúkrasamlaga 33⅓ af hundraði greiddra iðgjalda, þó ekki yfir 12 kr. á ári fyrir hvern tryggðan mann.

Hámark þetta breytist í samræmi við vísitölu kauplagsnefndar í lok hvers ársfjórðungs.

Tillög ríkissjóðs og sveitarsjóða greiðast ársfjórðungslega eftir á og miðast í hvert sinn við greidd iðgjöld á næsta ársfjórðungi á undan.

Þó skal þeim samlögum utan kaupstaðanna, sem innheimta iðgöldin í einu lagi fyrir hálft eða heilt ár, greitt tillagið í samræmi við það.

48. gr.

Nú þykir sýnt, að sjóður sjúkrasamlags nægi ekki til að standa straum af skuldbindingum samlagsins, og skal þá stjórn þess snúa sér til Tryggingastofnunar ríkisins og leita aðstoðar hennar til að rétta við hag samlagsins. Jafnframt skal stjórnin gera ráðstafanir til aukinnar tekjuöflunar eða að dregið sé úr hlunnindum þeim, sem samlagið veitir. Þó má aldrei skerða þau lágmarksréttindi, er um getur í 33. gr. (sbr. þó 36. gr.).

49. gr.

Heimilt er ríkisstjórninni, að fengnum tillögum frá Tryggingastofnun ríkisins, að stofna jöfnunarsjóð sjúkrasamlaga. Sjóði þessum skal aflað tekna á þann hátt, að vinnukaupendur greiði allt að einum af hundraði umsaminna vinnulauna, eftir því sem nánar verður ákveðið í reglugerð. Tillagið til jöfnunarsjóðs skal aðeins lagt á í þeim bæjarfélögum eða hreppum, þar sem sjúkrasamlag er stofnað. Nú er stofnað sjúkrasamlag, eftir að jöfnunarsjóður sjúkrasamlaga er stofnaður, og skal þá leggja samsvarandi gjald á vinnulaunagreiðslur í hreppnum, sem svarar til þess, að sjúkrasamlag hefði verið þar frá upphafi, þó með tilliti til greiðslna, er farið hafa fram úr jöfnunarsjóði sjúkrasamlaga áður, eftir því sem ákveðið verður í reglugerð, þó aldrei yfir 1½% gjald í upphafi.

Jöfnunarsjóði skal stjórnað af Tryggingastofnun ríkisins. Úr jöfnunarsjóði má greiða styrk til einstakra sjúkrasamlaga, sem orðið hafa fyrir svo miklum útgjöldum vegna veikinda samlagsmanna, að sjóðir þeirra hrökkva ekki til. Veittan styrk skal sjúkrasamlagið endurgreiða jöfnunarsjóði að hálfu á næstu fimm árum, með hækkun iðgjalda, ef með þarf, eða annarri tekjuöflun.

50. gr.

Nú er heimavistarskóli fyrir fólk yfir 16 ára aldur starfandi í sveitarfélagi, þar sem eigi hefur verið stofnað sjúkrasamlag, og er þá ráðherra heimilt, ef meiri hluti nemenda óskar þess og Tryggingastofnun ríkisins mælir með því, að ákveða, að þar skuli stofna skólasjúkrasamlag, enda sé við stofnun þess fullnægt eftirfarandi skilyrðum:

1. Samlagið nái að jafnaði yfir einn skóla. Þó mega tveir eða fleiri skólar innan sama sveitarfélags vera um samlagið.

2. Allir nemendur skólans, sem eigi hafa rétt til sjúkrahjálpar sem meðlimir annarra sjúkrasamlaga og eigi eru haldnir alvarlegum, langvinnum, virkum sjúkdómi, hafa rétt og skyldu til að vera í samlaginu. **104** 30. des.
3. Meðlimatala samlagsins sé eigi lægri en 40 og dvalartími nemenda eigi skemmri en 6 mánuðir. Lágmarksréttindi séu þau, sem greinir í 33. gr. 1.—3. og 5. tölulið.
4. Trygging nemenda nær aðeins til kennslutímabilsins, og eru iðgjöld þeirra miðuð við, að þeir öðlist réttindi án biðtíma. Ef nemandi verður að hverfa úr skólanum vegna veikinda eða er veikur, þegar skólanum er slitið, er samlagsstjórn þó heimilt að greiða sjúkrakostnað fyrir hann allt að einum mánuði.
5. Nánari ákvæði skal setja í samþykkt samlagsins, sem ráðherra staðfestir, að fengnum tillögum Tryggingastofnunarinnar.

Nú er skólasamlag stofnað samkvæmt því, er að framan segir, og greiðir þá ríkissjóður framlag í sjóð samlagsins, er nemur 66⅔% greiddra iðgjalda frá nemendum, sem búsettir eru utan hreppsins, og 33⅓% af iðgjöldum annarra samlagsmanna.

Sveitarsjóður greiðir í sjóð samlagsins upphæð, er nemur 33⅓% af iðgjöldum samlagsmanna búsettra í hreppnum. Framlag ríkissjóðs og sveitarsjóðs má þó aldrei fara fram úr 12 krónum á ári frá hvorum aðila fyrir hvern samlagsmann, að viðbættri verðlagsvísitölu, sbr. 47. gr.

51. gr.

Í kaupstöðum og hreppum, þar sem sjúkrasamlög hafa verið stofnuð samkvæmt þessum lögum og starfandi er skóli eða skólar fyrir fólk yfir 16 ára aldur, sem búsett er utan sjúkrasamlagsumdæmisins, enda sé þess óskað af eigi færri en 20 slíkra nemenda, skal setja í samþykkt hlutaðeigandi samlags sérákvæði um iðgjaldagreiðslur slíkra utanhéraðsmanna og miða iðgjaldið við það, að þeir öðlist réttindi án biðtíma. Tryggingin nái aðeins til þeirra sjálfra og aðeins til þess tíma, er þeir dvelja á skólastaðnum. Framlag ríkissjóðs til samlagsins vegna þessara nemenda skal vera 66⅔% af iðgjaldagreiðslu þeirra, en sveitarsjóður greiðir ekkert þeirra vegna.

52. gr.

Bráðabirgðaákvæði.

Á árinu 1944 skal fara fram atkvæðagreiðsla í öllum þeim sveitarfélögum, þar sem eigi hafa verið stofnuð sjúkrasamlög, um það, hvort stofna skuli sjúkrasamlög. Um þessar atkvæðagreiðslur, svo og um atkvæðagreiðslur, er síðar kynnu að þurfa að fara fram vegna þess að tilskilinn meiri hluti næst eigi í fyrri atkvæðagreiðslu, fer að öðru leyti eftir 29. gr. laganna.

Gjört í Reykjavík, 30. desember 1943.

Sveinn Björnsson.
(L. S.)

Björn Þórðarson.